

Notat om medicinering af elever samt hygiejne- og plejeopgaver i folkeskolen

Foreningen udsendte med TR-udsendelse 007/2014 et notat om medicinering af elever og andre omsorgsprægede opgaver. Notatet er nu revideret og genudsendes derfor.

Foreningen har haft et stigende antal henvendelser fra kredse, som oplever, at lærere bliver bedt om at varetage hygiejne- og plejeopgaver. Samtidig er der også sket en markant stigning i antallet af elever med diagnoser i specialklasser og i folkeskolens almindelige klasser. Det har betydet, at lærere oftere bliver mødt med krav om at håndtere og udlevere medicin eller at medicinere elever.

Det er foreningens anbefaling, at en lærer ikke frivilligt skal påtage sig opgaven med at medicinere elever, da læreren kan pådrage sig et erstatningsansvar efter erstatningsansvarsloven for eventuelle skader ved eventuel fejlmedicinering.

Undervisning udgør lærerens grundfaglighed, og undervisning er karakteriseret ved, at den har som mål at bidrage til udvikling af elevernes kundskaber og færdigheder og deres alsidige personlige udvikling jf. folkeskoleloven. Samtidig anfører den kommunale overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen i § 1 stk. 2 de arbejdsopgaver, overenskomsten dækker. Det drejer sig om undervisning i folkeskolen, pædagogisk administrative opgaver i folkeskolen, specialundervisning for voksne og undervisning ved døgninstitutioner med intern skole (SL's område) og endelig andre opgaver i tilknytning til undervisningen. Andre opgaver i tilknytning til undervisningen er opgaver, der relaterer sig til undervisningen f.eks. forberedelse, skole-hjem samarbejde, mødevirksomhed mv.

Der er ikke nævnt medicinering eller hygiejne- og plejeopgaver.

Ydermere indeholder læreruddannelsen ikke elementer, der bibringer de lærerstuderende særlige færdigheder for så vidt angår denne form for opgaver. Hvis lærerne forventes at udføre hygiejne- og plejeopgaver eller give medicin, må det forudsætte, at uddannelsen – som i henhold til folkeskoleloven er en forudsætning for varetagelse af undervisningsopgaver i folkeskolen – bærer præg heraf.

Der findes en række forskellige sundhedsfaglige uddannelser, hvorigennem de nødvendige kompetencer til at varetage medicinering, omsorgs- og plejeopgaver kan erhverves, hvorfor opgaven også bør varetages af en medarbejder fra en af disse grupper.

Behov for bistand ved akut opståede situationer eller på baggrund af en kendt længerevarende eller kronisk tilstand hos eleven

Det er foreningens opfattelse, at det ikke kan pålægges lærere at varetage medicinering samt hygiejne- og plejeopgaver på baggrund af en længerevarende eller kronisk tilstand hos eleven.

Det er dog vigtigt at skelne mellem akut opståede situationer, hvor behovet for bistand kun undtagelsesvis opstår og undervisningssituationer, hvor et barn har en kronisk eller længerevarende sygdom, hvor behovet for bistand er nødvendig i en længerevarende periode.

Hvis der er tale om elever, for hvem behovet for hjælp til hygiejne og plejeopgaver kun sjældent eller undtagelsesvist opstår, vil der normalt ikke være andet personale til at varetage opgaven, og opgaven vil derfor skulle varetages af en lærer – som en slags ”førstehjælp”.

Forudsætningen er, at den opgave, der skal varetages, ikke kræver særlig uddannelse, og at den kun sker undtagelsesvist og er af underordnet betydning i forhold til lærerens samlede arbejde.

Hvis der er tale om elever med en længerevarende eller kronisk sygdom, hvor behovet for medicinsk eller plejkrævende bistand i en længerevarende periode er nødvendig eller er livskrævende i øjeblikket, anbefaler foreningen, at der udarbejdes en beredskabsplan.

En beredskabsplan er en systematisk plan for, hvordan skolen handler, hvis en bestemt situation opstår. Planen bidrager til et trygt arbejdsmiljø, fordi den skaber klarhed over opgaver og ansvar. Beredskabsplanen skal tydeligt angive hvem, der gør hvad i en nødsituation. Der er naturligvis handlepligt. Så beredskabsplanen skal angive, hvem der kan, vil og skal gribe ind. Hvilke(n) medarbejder(e) har f.eks. fået instruktion i at give en injektion, og hvem kan afløse, hvis medarbejderen er på kursus eller er syg? Skal der ringes efter en ambulance, og hvem gør i så fald det? Hvis det f.eks. er skolens kontor, som har ansvaret, hvem gør det så, hvis skolens kontor er ubemandet? Planen skal indeholde svar på alle tænkelige scenarier, så personalet på skolen er forberedt og parat til at reagere hensigtsmæssigt, hvis en bestemt situation opstår. Således bidrager planen til, at risici er reduceret og forebygget så godt som muligt.

Sukkersyge, feberkrampe og epileptiske anfald er eksempler på længerevarende eller kroniske sygdomme, som enten kræver bistand over en periode eller er akut opståede, og hvor det er livsnødvendigt, at der handles øjeblikkeligt. Det centrale er, at det er en sygdom eller en tilstand hos eleven, som skolen på forhånd er bekendt med, og at der derfor er udarbejdet en beredskabsplan for eleven, så alle føler sig klædt på til at håndtere situationen.

Det er foreningens opfattelse, at skolens ledelse skal inddrage lærerteamet/lærergruppen, sundhedsfagligt personale og evt. PPR og i fællesskab udarbejde en beredskabsplan til gavn for elevens skolegang.

Hygiejne og plejeopgaver

Hygiejne- og plejeopgaver er omsorgsopgaver, som adskiller sig fra den omsorgsopgave, der finder sted hver dag, hvor læreren skaber tætte relationer til hver enkelt elev.

Opgavernes karakter vil være afhængig af de konkrete behov, den enkelte måtte have.

Lærerne kan ikke i større omfang tilpligtes at varetage hygiejne- og plejeopgaver, som f.eks. at skifte ble på eleverne. Det falder uden for, hvad stillingsbetegnelsen kan rumme og uden for, hvad uddannelsen kvalificerer til. Derfor er det foreningens holdning, at sådanne opgaver i relation til elever med behov for længerevarende hygiejne- og plejebehov, skal varetages af andre personalegrupper.

På de selvstændige skoler for specialundervisning i kommunerne og på de regionale skoler, er lærerens pligt til at udføre hygiejne- og plejeopgaver som udgangspunkt ikke anderledes end i folkeskolen. På mange af disse skoler, er der større tradition for at have ansat personale, som er uddannet til at varetage sådanne opgaver.

Medicinudlevering og medicingivning

Med en markant stigning af antallet af elever med diagnoser, bliver lærere i højere grad mødt med kravet om at håndtere og udlevere medicin på bestemte tidspunkter.

Ifølge Sundhedsstyrelsen bør medicingivning så vidt muligt foregå i hjemmet uden for det tidsrum, hvor børnene er i dagtilbud, skole og skolefritidsordning, da personalet i skoler ikke har sundhedsfaglig baggrund og derfor ikke er uddannet til at observere og behandle syge børn¹.

Det er ikke en læreropgave at give injektioner eller vurdere, om – og i hvilket omfang – en elev skal have en bestemt medicin. Det er heller ikke en læreropgave at udlevere medicin til elever. Det er foreningens opfattelse, at en lærer ikke vil kunne blive pålagt at varetage opgaven med f.eks. at give en elev med sukkersyge insulinindsprøjtninger.

En beredskabsplan for en elev med en kronisk eller længerevarende sygdom er med til at kvalificere personalets handlinger. Det er ledelsen, der har ansvar for, at der er en beredskabsplan i form af en skriftlig instruktion til personalet. Heri skal indgå, hvordan børnenes medicin skal håndteres, opbevares og gives samt en beskrivelse af, hvad personalet skal gøre i livstruende tilfælde. Ifølge Sundhedsstyrelsen skal det være lægeordineret medicin, som den behandlende læge har vurderet kan administreres af personer uden sundhedsfaglig uddannelse.

I tilfælde af en kraftig overfølsomhedsreaktion eller akut forværring af en kronisk tilstand hos en elev, som f.eks. feberkramper og epileptiske anfald, er det nødvendigt, at det tilstedeværende personale, handler øjeblikkeligt. Elevens læge forventes i disse tilfælde at have ordineret medicin, som skal tages øjeblikkeligt, samtidig med at der tilkaldes ambulance. Det kan dreje sig om en tablet, mikstur, en stikpille eller et stik med en EPI-pen.

¹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133849>

Der kan være særlige problemer i forbindelse med afvikling af lejrskoler og ekskursioner, men heller ikke i disse tilfælde er det foreningens opfattelse, at det kan pålægges lærerne at medicinere eleverne. I de situationer, må det konkret vurderes, om der er grundlag for, at sundhedsfagligt personale skal medvirke ved afviklingen, eller om en af de deltagende lærere er villige til at varetage funktionen.

Lærerne kan jf., ovenstående efter foreningens opfattelse ikke generelt pålægges at udlevere medicin til elever, men lærere kan godt selv beslutte efter aftale med forældre og ledelse, at de vil påtage sig at udlevere medicin til elever. Det kan i den forbindelse anbefales, at kredsene med kommunen/regionen fastlægger retningslinjer for, hvordan skolen opbevarer og uddeler medicinen.

Det er foreningens opfattelse, at skolens ledelse skal inddrage lærergruppen, skolebestyrelsen og sundhedsfagligt personale i såvel de overvejelser, man gør sig fra det sundhedsfaglige personales side samt i de bekymringer, de ansatte lærere måtte gøre sig.

Det er lederen, som har ledelsesretten, og derfor kan en lærer af sin skoleleder blive pålagt at give injektion eller medicinere en elev. Hvis en lærer via en tjenstlig befaling pålægges at udføre en opgave, som vedkommende mener ligger uden for, hvad man er ansat til - eksempelvis at medicinere en elev - skal læreren gøre opmærksom på det.

Læreren skal - inden opgaven udføres - have skriftlig dokumentation fra ledelsen om, at det er en pålagt opgave. Derved kan læreren dokumentere, at det alene er efter instruks, at læreren bevæger sig ind på et område, som pågældende er ukvalificeret til. Ifølge Danske Lov 3-19-2 er arbejdsgiver erstatningsansvarlig for en ansats skadegørende handlinger, hvis følgende tre betingelser er opfyldt: 1) Den, der har lavet skaden, er ansat hos arbejdsgiveren. 2) Den ansatte har handlet uagtsomt. 3) Den ansatte har handlet i arbejdsgiverens interesse, dvs. hændelsen er sket i arbejdstiden og under arbejdets udførelse.

Hvad kan man gøre? Beredskabsplan og MED

Foreningen anbefaler, at det lokale MED-udvalg benytter Sundhedsstyrelsens krav til opbevaring og udlevering af medicin. Det skal sikres, at såvel lærere som ledelse kender de lovmæssige forpligtelser. Det anbefales, at lokal-MED/hoved-MED formulerer retningslinjer for udarbejdelse af en beredskabsplan. Ligeledes anbefales det, at skolebestyrelsen drøfter skolens politik for medicinering samt hygiejne- og plejeopgaver.

I sådanne retningslinjer kan følgende indgå:

- Ledelsen udarbejder og opbevarer en samlet oversigt over de elever, der skal have medicin – og hvem der har ansvaret for udleveringen.
- Hvem tager over i klassen, hvis lærer går fra med ”syg” elev?
- Det er ledelsen ansvar, at medicinen opbevares forsvarligt på skolen.
- Hvordan forholder man sig, hvis der er tale om akut opståede indsatser?
- Der er tale om en opgave, lærere frivilligt kan påtage sig, men ikke blive pålagt

- Hvis en lærer har påtaget sig opgaven med medicinering, skal der foreligge en skriftlig meddelelse om, hvilken elev det drejer sig om, hvilken medicin skal give, hvilket tidspunkt den skal gives på, og for hvilken periode forpligtelsen gælder.